

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Dispvatio LXXXV. De libertate voluntatis, seu de Libero arbitrio contra
Iansenium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

DISPUTATIO LXXXV.

De libertate voluntatis, seu de Libero arbitrio,
contra Iansenium.

VE MADMODVM totius humanae vita, ita Disputa-
tionum de actibus nostris humano & rationali modo
exercendis, quarum nunc tractationem aggredior, basis
ac fundamentum est libertas: haec proinde firmanda prius,
omnique via & ratione stabilienda, quam de actibus hu-
manis agere incipiam. Statueram semel hujus discussionem
questionis in presenti omittere, quod eam tum in Philoso-

phiâ, tum Prometheo Christiano latè tradidissim, ac demum is qui libertatem
impetere olim & impugnare tentaverant, Ecclesiae calculo rejectis, ac veluti
fulmine percussis, obstructum fuisset os loquentium iniqua. Hoc inquam statu-
eram, nisi incredibilis quorundam postremis hisce annis audacia temeritasque
obstitisset, qui parum sano ac salubri consilio, sepultam jam, aeternisque addictam
tenebris heterodoxorum contra libertatem sententiam, ab inferis suscitare,
lucique denuo pro viribus restituere sunt conati, seque non Sanctorum tantum
Patrum, ac Theologorum auctoritati, sed ipsis etiam Ecclesiae sanctionibus op-
ponere. His ergo occurrendum existimavi, importunosque eorum conatus omni
modo retundendos. Quamvis namque hoc summâ cum laude, bonorumque om-
nium approbatione & applausu praestiterint sapientiâ & eruditione praestantes
viri, qui magno Orbis bono, Christianaeque Reipublicae utilitate laborem suum
& industriam in hac controversiâ elucidandâ collocarunt, cum tamen opportunus
adeo hic se offerat rem hanc tractandi locus, occasionem tam commodam non
censui omittendam, sed meam etiam quantulamcunque operam, aliorum cona-
tibus adjungendam. Brevitatis tamen, quam mihi jam inde à principio in hisce
commentariis praefixi memor, questionem hanc quam possum paucissimis, salvâ
nihilominus rei gravitate, perstringam. Cum vero alibi, ut dixi, difficulta-
tem hanc tractaverim, aliqua necessariò inde sunt hic obiter transferenda.

SECTIO PRIMA.

Prænotantur quaedam circa notionem
libertatis.

I.
Quatuor li-
bertatis ge-
nera.

A miseria.

A peccato.

A coactione.

NOTANDUM itaque ex Disp. 24.
de Animâ, sect. primâ, & ex Pro-
metheo, Disput. 13. cap. primo,
quatuor esse libertatis genera,
à miseria, à peccato, à coactione, à
necessitate. Prima est libertas glorie; beatitudo
namque cum honorum omnium sit complexio, omnem
excludit miseriam. Secunda libertas, seu à pecca-
to, est libertas gratiae, utpote per quam à peccati
servitute immunes, excusioque veluti jugo, liberi
& expediti in virtutis viâ incedimus, ac Deo
(quæ vera est libertas) servimus. Libertas ter-
tia est à coactione, quæ tunc contingit, cum aliquid
sine violentiâ sit, nullâ scilicet vi extrinsecus illatâ,

quantumvis fiat necessariò, nec in facientis pote-
state sit ab illius se exercitio cohibere. Liberum ^{in quo sit}
proinde hoc sensu idem est ac voluntarium, seu ^{libertas à}
spontaneum, ad quod nimirum ultro quis sum- ^{coactione.}
mâque propensione ac pondere fertur, & toto
naturæ impetu ita rapitur, ut penes eum non sit
resistere, sed velit nolit det manus, & in rei pro-
positæ ruat consensum. Hoc sensu amorem,
quo tum Deus seipsum, tum Sancti in cælo
Deum prosequuntur, nonnulli appellant liberum.

Quarta demum, eaque propriissima libertas ^{II.}
est libertas à necessitate, qua nimirum quis sui juris <sup>Quarta li-
bertas est à
necessitate.</sup>
constituitur, plenamque habet suæ voluntatis
potestatem ac dominium, ita ut re quapiam pro-
positâ integrum ei sit velle eam, aut non velle,
amplecti vel respuere, vocarique solet libertas
indeterminationis seu indifferentiæ, per quam scilicet
potens sui voluntas, in alterutram se partem ar-
bitratu suo flectit, nullâ profus vi, non ab extrin-
seco tantum, ut in coactione contingit, sed nec
ab intrin-

Libertas in-
determina-
tionis seu in-
differentiæ.

ab intrinseco illatâ : undecumque enim, præterquam ab ipsâ voluntate, accedit determinatio, tollitur libertas. Quod, de libertate loquens, paucis hisce verbis optime expressit S. Augustinus: *Si laboriosum est, inquit, omnia mandare memoris, hoc brevissimum tene: quacunq[ue] ista causa est voluntatis, si non potest ei resisti, sine peccato ei ceditur: De quâ libertate loquitur Apostolus 1. ad Corinthios 7. vers. 37. Non habens necessitatem, potestatem autem habens sue voluntatis.* De hac solâ libertate sermo erit in præsentî, quippe quæ sola humanarum omnium, laudèque ac vituperio dignarum actionum radix est & fundamentum.

S. August. Tom. I. l. 3. de Lib. arb. cap. 18.

III. Quid Libertatis, seu Liberi arbitrii nomine intelligatur.

Communis definitio libertatis.

Cur vocetur arbitrium.

IV. Difficultatis eiusdem solutione, magis declaratur libertatis definitio.

Aptitudo aëris ad habendam lucem, & privationem lucis.

V. Diversissimi operandi modi inter libera & non libera.

VI. Magis declaratur differentia inter causas liberas & necessarias.

VII. Particularia de libertate.

discussio pertinet ad libros de animâ, ubi plura ad illius declarationem posui, & hanc quaestionem fusiùs tractavi.

tae tractata sunt in libris de anima.

SECTIO SECUNDA.

Quinam libertatem, seu liberum arbitrium negaverint.

LIBERTATEM, seu liberum hominis arbitrium primus negavit, hæreticorum omnium antesignanus Simon Magus, inimico jam inde à nascente Ecclesia zizania in illius agro seminante: ut videant, qui fœdum hunc errorem promovere pro viribus, ac stabilire non ita pridem conati sunt, quo auctore gloriari possint, & ex quo primum fonte, aut sentinâ potius hæc doctrina sit derivata. Hunc secuti postea sunt Manichæi, Wicleffus, & alii, qui secretâ quadam vi agi omnia, ipsasque adeo hominum mentes pronuntiabant, nec in cuiusquam potestate esse, ut suo quidquam arbitratu præstet, sed quamcunq[ue] operationem exercet, interno quodam semper in eam pondere, voluntatisque necessitate, ferri.

I. Hæretici negant libertatem, seu inde à nascente Ecclesia, sibi exorta.

Hoc etiam dogma, nullam scilicet homini in operando libertatem esse, sed quicquid agit agere necessariò docent, in eoq[ue] stabilendo toti sunt nostri temporis sectarii: imò hunc inter præcipuos sectæ suæ articulos enumerant. Hinc eorum coryphæus Lutherus dogma hoc, homines scilicet in agendo non esse liberos, omnium optimum appellat, veramque suarum summam. Libro etiam de servo arbitrio, liberum arbitrium ait esse figmentum in rebus, & titulum sine re, omniâq[ue] de necessitate absolutâ fieri. Imò inter portentosa scholasticorum pronuntiata recenset illud, *Hominem habere liberum arbitrium faciendi bonum, & omittendi malum, & econtrâ.*

II. Nulli homines libertatem esse docet nostri temporis hæretici.

Lutherum ducem sequuntur recentiores hæretici: quamvis enim ex Lutheranis nonnulli vocetenus in homine liberum arbitrium admittant, per hoc tamen intelligunt libertatem de coactione, seu à vi exteriori illatâ, vis enim hæc, seu coactio si absit, quantumvis necessariò quis agat, & ita ut se ab agendo cohibere omnino non possit, agit tamen, inquit, liberè: ita Bucerus, Melancthon & alii. Hoc verò dogma hausert ipsi à Luthero, passim asserente coactionem solam obstare libertati. Lutherus denique hoc effatum à Wicleffo assecutus sumpsit, quorum hæc & similes frequenter audiebantur voces: *Deus non necessitat necessitate coactionis ad bonum vel malum futurum; quia illa sola tollit arbitrii dignitatem: non autem alia necessitas præveniens absolute futuritionem effectus.*

III. Quis scilicet Lutherum in homine admittunt Liberum arbitrium.

Lutherum à Wicleffo discipulo bene scilicet, istam coactionem tollere libertatem.

Insuper hæc doctrinam, homines scilicet esse à solâ coactione liberos, non à necessitate, tenet & acriter defendit Calvinus lib. 2. Institutionum, cap. 2. & 3. Libro etiam secundò contra Pighium directè affirmat, se pro hæretico habiturum, si quis neget liberum arbitrium à coactione, modò asserat liberum à necessitate. Ut Lutherani Lutherum, ita Calvinum tanquam gregis sui ducem sequuntur Calvinistæ: in hoc proinde puncto hæretici huius temporis ad unum omnes mirâ confessione conspirant: quo verò id sine præstent, & in hoc peculiariter dogmate firmando tantopere defudent, dicitur postea.

IV. Calvinus scilicet multo eorum suis non à solâ coactione, non à necessitate docet esse liberos.

His omnibus, indignum sanè in modum, ut in aliis multis, ita in hoc etiam articulo adiunxit se Cornelius Jansenius Iprensis Episcopus in crasso illo

V. Cornelius Jansenius Iprensis Episcopus in crasso illo

SECTIO TERTIA.

Homines, non à coactione tantum, sed etiam à necessitate sunt liberi.

illo volumine, quod tamen totum fere ex Calvini, aliorumque sectariorum fragmentis est confarcinatum, ex quorum spoliis in ingentem molem excrevit, nec quidquam prope in illo est alicujus momenti, non opinio, non auctoritas, non ratio, quam ex hæretici alicujus scriptis non videatur desumpsisse, ut clarissimè ostendit P. Stephanus de Champs erudito illo libro de hæresi Jansenianâ inscripto.

VI. Jansenius itaque, nec dignitatis suæ, nec fidei quam profitebatur memor, Lutheri, Calvini, Butcheri, aliorumque Ecclesiæ perduellium placita mordicus defendit, nervosque omnes contendit, ut eorum dogmata omni modo stabiliat: hoc verò sub specioso, quamvis e mentio S. Augustini nomine ita præstat, ut lector, si caveat, in errorem facile induci possit, dum scilicet venenum melle tectum, sub D. Augustini larvâ hæreses proponit. Qua de causâ multi non immeritò existimant perniciosiorem, periculosiorem cerè librum editum nunquam fuisse.

VII. Hoc proinde Jansenii opus, ubi primum in lucem prodit, obviis ulnis exceperunt hæretici, quod nimirum in eo parentum suorum, primorum scilicet hujus temporis sectariorum lineamenta passim animadvertent. Hunc inquam librum arripuerunt avidè, mirisque exornarunt præconiis, nec ullum laudandi fecerunt finem: ac denique ubi Pontificio fulmine percussus est, totis viribus defenderunt: suam nimirum in eo agi causam arbitrabantur, nec cadere Jansenium posse, quin ipsi in eandem unâ ruinam pertraherentur.

VIII. Opposuerunt se e contra Jansenio viri quidam eximi, doctrinaque & zelo fidei insignes, Lovanii primum, ut ubi ortum est malum, illic oriretur remedium, nullamque non adhibuerunt operam, ut nascentia jam, aut renascentia potius falsa hæc perniciosissimaque dogmata convellerent, ac rem, quam magno orbis malo natam cernebant, in radice extinguerent. Sed, ut mala pertinacius hærent, altius hominum animis insederat, quam ut statim evelli posset. Id tamen horum conatibus effectum, ut (quæ ipsorum erat apud bonos omnes auctoritas) lenius serperet virus, nec facile quisquam ea probaret, quæ ab illis videbat improbata. Hos deinde alii & alii in variis Europæ partibus secuti, prædictos errores eruditissimè etiam confutarunt, detractaque, sub qua delitescabant, larvâ, suis eos coloribus cernendos omnibus proposuerunt, & hac ratione factum est, ut fucatum à vero, adulterinum à sincero, vitiosum ab integro cuncti tandem discernent. Summi denique Pontificis (penes quem de rebus hisce pronunciandi plena est potestas) sententiâ liber is rejectus est, & anathemate percussus: sicque emerfit aliquando victrix veritas, ac dissipatâ, qua ad tempus intercipiebatur nube, dispersisque tenebris, fulgentissimos suos radios longè lateque diffudit, seque omnium præbuit oculis intuemdam.

IX. Obstrepunt tamen etiamnum nonnulli, sui que sensus plus æquo tenaces, non privatim tantum mussitant, sed palam etiam obloquuntur, & quicquid in harum damnatione positionum factum est, injustè factum clamitant, quodque, in illis præsertim, qui orthodoxi videri volunt, planè est intolerabile, amplecti eas adhuc audent, summoque conatu defendere; denique his hominibus potius est Jansenii nomen, quam sanctiones Apostolicæ. Nisi alio hodie igne arderent aliqui, quam igne Spiritus Sancti, non tam proni essent ad se Ecclesiæ scitis opponendum, hæreticæque dogmata asseruenda.

R. P. Comptens Theol. Scholast. Tom. I.

LUTHERUS, Calvinus, & alii tum recentiores tum antiquiores hæretici, ut sectione præcedente vidimus, solam coactionem, seu vim ab extrinseco illatam ob stare dicunt libertati: unde quantumvis ad agendum quis necessitetur ab intrinseco, si tamen ab extrinseco non cogatur, operatur, inquit, liberè, neque necessitas, ut aiunt, quæ est ab intrinseco, quidquam vel merito obstat, vel demerito.

Eodem etiam penicillo, ut ibidem vidimus, libertatem depingit Jansenius, nec aliam lædere eam ait necessitatem, quam coactionis: sic tom. 3. lib. 6. cap. 6. Sola, inquit, necessitas coactionis repugnat libertati: & hoc idem sæpe repetit & fulissimè probat. Non longè etiam ab eodem loco sic habet: libertas arbitrii in peccando cum peccandi necessitate consistit. Quod ejus effectum, ut ulterius non differam, apertè repugnat S. Augustino, qui to. 1. lib. 3. de libero arbitrio, cap. 18. contrarium clarissimè docet his verbis: *Si laboriosum est, inquit, omnia mandare memorie, hoc brevissimum tene: quæcunque ista causa est voluntatis, si non potest ei resisti, sine peccato ei ceditur.* En ut S. Augustinus, non coactionem tantum, sed omnem omnino causam, sive ea extrinseca sit, sive intrinseca, si resistere ei nequeat voluntas, libertatem tollere affirmat, & potentiam peccandi. Ex quo sequitur, vel ipso S. Augustino judice falsum esse dogma illud hæreticorum, quod tam operosè, tantaque curâ & conatu firmare nititur Jansenius, solam scilicet coactionem in naturâ lapsâ tollere libertatem, merendique ac demerendi potentiam. Hæc obiter in præsentem; de mente enim S. Augustini fusè postea, ubi luce clariùs ostendetur Sanctum hunc Doctorem Jansenio & hæreticis hac in parte esse è diametro oppositum, & ad actus nostros, ut vel præmio digni sint vel penâ, libertatem non à coactione tantum requirere, sed etiam à necessitate, plenamque in operando indifferentiam.

Dicendum itaque, certum omnino esse, ad libertatem, merendique ac demerendi potentiam, requiri immunitatem, non solum à coactione, sed etiam à necessitate: ita constans & conspirans Theologorum, imò Catholicorum omnium sententia, uno fortassis excepto Alphonso de Castro, qui incautiùs loquitur; quem tamen benignè interpretatur Bellarminus lib. 3. de gratiâ & libero arbitrio, cap. 4. & alii, ut nimirum, dum libertatem esse dicit, quæ opponitur coactioni, per coactionem intelligat quamlibet determinationem ad unum. Quo etiam modo intelligi possunt alii, si qui insinuare interdum videantur libertatem in immunitate à coactione sitam esse: coactionem quippe latè sumunt pro absolutâ necessitate, quæ ita res fit, ut penes operantem non sit eam omittere.

De hac autem sententiâ, libertatem scilicet à coactione ad bene vel malè agendum sufficere, quantumvis voluntas operetur necessariò, sic loquitur S. Thomas q. 6. de malo, quæ est de electione humanâ, seu libero arbitrio: *Hæc opinio, inquit, est hæretica: tollit enim rationem veritatis & demeriti*

I. Hæreticorum de libertate error breviter recensetur.

II. Jansenii de libertate sententia plenius refertur.

Jansenii opinio doctri. a S. Augustino aperte opposita.

S. Augustino judice ruit hæreticorum & Jansenii de libertate sententia.

III. Ad bene vel malè agendum non minus requiritur libertas à necessitate, quam à coactione.

Quid per libertatem à coactione intelligant nonnulli.

IV. De opinione libertatem in immunitate à coactione sitam esse nonnulli.

Perniciosissimus simul & periculosissimus est hic Jansenii liber.

Jansenii liber hæreticis opprobriis gravatus.

Hæreticorum in Jansenii librum studium.

Jansenii liber à variis impugnatus.

Laudatissimi doctorum virorum conatus.

Victrix veritas è tenebris, quibus assidue habebatur, emerfit.

Intoleranda quorundam hæc atate audacia.

Quo hodie igne nonnulli ardeant.

demeriti in humanis actibus &c. Est etiam amumeranda inter extraneas Philosophia opinionones, quia non solum contrariatur fidei, sed subvertit omnia principia Philosophia moralis &c. Hæc ille.

V.
Pontificum decretis ostenditur, in natura lapsa dari libertatem indifferentiam.

Michaël Baius propositiones suas retractavit.

VI.
Romanenses semper quædam propositionum Baii reliqua.

Innocentii X. statutum contra Iansenium

Jam verò solam immunitatem à coactione ad libertatem non sufficere, constat ex Bullis Pii Quinti, & Gregorii 13. in quibus hæc Michaëlis Baii propositiones damnantur: *Quod voluntariè sit, etiamsi necessariò fiat, liberè tamen sit.* Item: *sola violentia repugnat libertati hominis naturali.* Ista denique, *Homo peccat, etiam damnabiliter, in eo quod necessariò facit.* Baius ubi has & alias suas propositiones à sede Apostolica improbatas, & sub gravibus etiam censuris ac pœnis interdictas vidit, summorum se Pontificum decretis, magnà sui laude, honorumque omnium gratulatione & applausu submitit, dictasque propositiones retractavit, suo nimirum approbare nolens, quod summi tribunalis calculo videbat rejectum.

Sopita tamen solummodo tunc est, non extincta flamma, & quædam adhuc abdite latebant scintillæ, quæ ope Iansenii erumpentes ingens tandem excitarunt incendium, quod magnam Europæ partem corripuit, donec grassanti jam invalescentique in dies, obviam eundem ratus Innocentius X. tum alia, tum hoc Iansenii effectum proscripsit: *Ad merendum & demerendum in statu natura lapsa non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione:* hanc propositionem, inquit Pontifex, *hereticam declaramus, & uti talem damnamus.* Pontificio ergo oraculo sancitum est, ad libertatem, merendi que ac demerendi potentiam, requiri immunitatem à necessitate, nec sufficere immunitatem à coactione: Id Pius, id Gregorius, id Innocentius declarant. Huic proinde veritati refragari salvâ fide nullus potest.

SECTIO QUARTA.

Conciliorum auctoritate ostenditur, in hominibus post lapsum manere libertatem indifferentiam ad bonum & malum.

I.
Libertatem per peccatû Adæ perisse docent S. Bari.

II.
Quo pacto juxta Iansenium hominibus in statu natura lapsa indubia sit necessitas.

HÆRETICORUM dogma est, libertatem indifferentiam ad bonum & malum per peccatum Adæ in nobis esse sublatam, eamque Divi Augustini mentem esse contendunt. Tantundem præstat Iansenius; licet rem hanc modo nonnihil ab iis diverso explicet, quem etiam ex S. Augustino se hausisse dicitur. Alia tamen longè hac in parte est mens Divi Augustini, ut mox ostendam, quam vel non intellexit ille, vel, ut aliqui putant, malâ fide dissimulavit.

In eo ergo fixus & firmus est Iansenius, nempe per Adæ peccatum amissam in hominibus in hoc statu esse libertatem indifferentiam ad bonum & malum: unde quicquid boni fit, ex gratiâ necessitante fieri affirmat; quicquid mali, ex necessitante concupiscentiâ liberè; nihil. Si ergo absit auxilium necessitans, quod gratiam medicinalem appellat, suoapte, inquit, nutu & naturâ corrupta pondere, ad malum quisque ita fertur, vel ineluctabili quadam vi rapitur potius, ut ab eo abstinere omnino non possit, sicque per primi parentis peccatum, loco libertatis ortam in nobis esse docet peccandi necessitatem: sui verò adit gratia, ita ejus vi ad

bonum impellimur, ut quantumvis quis velit, à benè operando cessare nequeat. Hæc ille: ex quibus concludit, nullam in naturâ lapsâ esse in hominibus libertatem indifferentiam.

Sed hæc doctrina hæretica est, & in variis Conciliis ante natum Iansenium condemnata, in Concilio nimirum Senonensi, Colonensi, & aliis. Concilium verò Araucanum can. 25. expressè docet posse hominem baptizatum, si velit, benè vivere: potest verò etiam non benè vivere, ut quotidianâ constat experientiâ, nimis enim frequenter varios cernimus gravi admittentes facinora, & in omni se vitiorum cœno volutantes, pecudum similiores quàm hominum. Velle ergo potest homo & non velle, benè vel malè vivere, quæ est libertas indifferentiæ.

Rem tandem hanc, hominibus scilicet in hoc statu inesse libertatem indifferentiam, multò clarior tradit Concilium Tridentinum: sessione enim 6. can. 5. sic habet: *Si quis liberum hominis arbitrium, post Adæ peccatum, amissum, & extinctum esse dixerit &c. anathema sit:* quo fulmine conflagravit penitus istud adversariorum commentum, & in cineres est redactum. Nec ad hoc Concilii pronuntiatum effugiendum sufficit, quod respondent aliqui, solum scilicet damnare Concilium eos, qui in nobis negant dari libertatem à coactione, non à necessitate: contrâ enim est manifestè; hoc namque decretum adversus Lutherum & alios sancitum est: hi autem libertatem à coactione non negabant, sed solum à necessitate, seu libertatem indifferentiam, & hoc nomine illos damnat Tridentinum, & consequenter eos omnes, qui horum vestigiis insistentes, hominibus in statu naturæ lapsæ negant libertatem indifferentiam.

Secundò hoc idem docet Concilium eadem sessione can. 6. *Siquis, inquit, dixerit, non esse in potestate hominis vias suas malas facere &c. anathema sit:* ergo juxta Concilium non habent gratiam illam necessitantem Iansenii, huic siquidem secundum illum resistere homines non possunt, ac proinde nec vias suas facere malas.

Tertiò denique eandem veritatem apertius adhuc tradit, & libertatem indifferentiam in nobis stabilit ibidem Concilium can. 4. ubi sic loquitur: *Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum, nihil cooperari assentiendo Deo excitanti &c. neque posse dissentire, si velit, &c. anathema sit.* Ex quibus conficitur primò, gratiam, quam Deus hominibus ex suâ benignitate jam largitur, non esse illam necessitantem, cum huic juxta Iansenium resistere nemo possit, nec illi dissentire. Deinde cum dicat Concilium, posse hominem Deo excitanti & vocanti assentiri & dissentire, apertè in nobis astruit libertatem indifferentiam: quod etiam clariùs adhuc docet sess. illâ 6. cap. 5. ubi cum dixisset hominem Dei gratiâ liberè assentiri, ait posse eum gratiam illam abicere: ergo hæc gratia ad assensum non necessitat, sed integrum cuique est, vel assentiri illi, vel non assentiri, & abicere, ergo in hoc statu circa bonum & malum habemus libertatem indifferentiam.

Conciliorum ergo decretis sancitum videmus, liberos nos esse, non à coactione tantum, sed etiam à necessitate, quorum quisquis auctoritati refragatur, nã is Catholicus nomen non meretur. Nunc Sacrarum Literarum testimoniiis eandem veritatem firmemus.

III.
Docent Concilia homines in statu natura lapsa habere libertatem indifferentiam.

IV.
Iansenii doctrinam libertatem in hominibus non esse.

Proferunt Concilia ad idem effectum.

V.
Docent Concilia homines in statu natura lapsa vias suas malas facere.

VI.
Libertatem indifferentiam apertè ex Concilio Tridentino.

Ita Divi Augustini assensum præstat homo, ut si non præstat.

VII.
Conciliorum decretis refragari Catholicum nomen non meretur.

SECTIO QUINTA.

Divini Verbi auctoritate ostenditur, dari jam in nobis immunitatem à necessitate seu libertatem indifferentia.

I. AD divinas Literas orthodoxi omnes tanquam ad oraculum confugiunt, inde certissima responsa, & rursusque controversarum decisiones petunt, quodque illarum calculo firmatum vident, velut indubitatum amplectuntur. Ut ergo hæc veritas, dari scilicet post Adæ lapsum in hominibus libertatem indifferentia circa bonum & malum, melius nobis innotescat, eam ad divini Verbi testimonium veluti ad lapidem lydium exploremus.

II. Ad hæc ergo veritatem comprobendam illud imprimis occurrit, quo Moyses Deut. 30. vers. 19. populum Israëliticum affatur: *Testes invoco hodie caelum & terram; quod proposuerim vobis vitam & mortem, benedictionem & maledictionem. Elige ergo vitam, ut & tu vivas, & semen tuum. Quæ sanè verba frustra protulisset Propheta, nisi in ipsorum potestate fuisset alterutrum ex iis eligere.* Non absimile est illud, quod Gad Propheta Davidi, Dei jussu proposuit: *Trium, inquit, tibi datur optio, elige unum quod volueris ex his, ut faciam tibi, &c.* Optio certè hæc ei data aperte indicat penes ipsum fuisse, ad unumquodque ex illis se pro sua voluntate insectere, alioqui inaniter planè facta ipsi fuisset illa propositio.

III. Idem clarè ostendit illud Numerorū trigesimo: *In arbitrio viri erit, ut faciat, sive non faciat: & Ecclesiastici trigesimo primo: Qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit.* Eandem veritatem, in hominibus scilicet post primi parentis lapsum dari libertatem indifferentia manifestè probat id quod Genesis 4. vers. 7. dixit Deus Caino: *hic enim cum fratrem suum Abelem occidere statuisset, ut eum à tam immani, quod animo conceperat facinore cohiberet, sic illum est allocutus: Quare iratus es, & cur concidit facies tua? Nonne si bene egeris, recipies? Sin autem male, statim in foribus peccatum aderit. Sed sub te erit appetitus ejus, & tu dominaberis illius.* En Deus Caino, qui post Adami lapsum natus est, dicit appetitum peccati sub ipso futurum: qua ergo fronte quisquam dixerit appetitum, seu concupiscentiam ita homines in naturâ lapsâ ad peccatum rapere, ut ei resistere non possint? Deinde eidem dicit Deus ipsum appetitum ad peccatum allicienti dominaturum: quale dominium in appetitum, si hic ita ad malum pertrahat, ut in hominis potestate non sit, illi refragari, sed velit nolit det manus, & quicquid suadet concupiscentia, necessariò amplectatur? Certè appetitus homini dominatur potius, quam homo appetitui.

IV. Deinde, si non sit in hominibus post lapsum primi parentis libertas indifferentia, qua ratione à Caino petere potuit Deus, *Quare iratus es?* Respondere enim facile juxta adversarios potuisset Cain, quia ad irascendum sum necessitatus, & hac in parte non habeo libertatem. Sanè si res ita se jam habeat cum homine, frustra Pater à Filio peteret cur mihi non obtemperas, frustra à reo iudex quæreret, cur furatus es, cur hominem occidisti, &c. eodem namque modo ab equo pe-

teret quis, cur aliena grana aut gramina depascis à lupo, cur agnum devoras, &c. si par hominibus & bestiis incumbit isthæc faciendi necessitas. Sed de hoc iterum postea recurret sermo.

Nec minus clarè libertas hæc indifferentia hominum post lapsum, in novo Testamento traditur: sicut ad Corinthios cap. 7. v. 37. ait Apostolus: *Qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, sed potestatem suæ voluntatis, quamvis hoc intelligi fortè possit de necessitate, non physicâ, sed morali.* Ut verò alia omittam, hoc ipsum apertissime convincit illud Apocalypsis 3. vers. 20. *Ecce sto ad ostium & pulso: si quis aperuerit mihi, intrabo, &c.* Deo ergo ad cordis januam pulsanti, hoc est, per sanctas inspirationes, lumenque coelitus infusum, ad respiciendum, ac penitentiam de peccatis agendum, virtutisque exercitationem invitanti, integrum est homini aperire, hisque Dei illustrationibus consensum præbere, ac divinæ gratiæ cooperari. Frustra ab enim tam pretiosum semen in hominum animis spargeret celestis agricola, si fructus ex eo provenire nullus posset. In quam rem pulchrè Origenes in illa verba Numerorū: *Et nunc Israël, potestate ei quid Dominus Deus poscit abs te, &c.* Erulescant illi præbe hæc verba, inquit, qui negant in homine liberum arbitrium. *Quomodo posceret ab homine Deus, nisi haberet homo in sua potestate, quod poscenti Deo deberet offerre.*

Alia Scripturæ loca, quæ infinita prope sunt, omitto: res enim hæc, in nobis scilicet, etiam post Adami lapsum, dari libertatem indifferentia ad bonum & malum, ita ut ad utrumlibet se pro arbitrio inclinare quis possit, tam aperte in divinis Literis traditur, ut nullus, nisi perversissimus, planèque perficitæ frontis, quique ultrò oculos occludat, de eâ dubitare possit.

SECTIO SEXTA.

Libertatem indifferentia in statu natura lapsæ reperiri in hominibus, Patrum testimonio probatur.

SACRAS Literas & Concilia à nobis contra I. Janfenium stare, libertatemque à necessitate, etiam post peccatum primi parentis in hominibus dari, latè ostensum est Sectionibus præcedentibus, nunc idem auctoritate Patrum, qui sæculis antea actis, jam inde à nascente Ecclesiâ floruerunt, ipsiusque adeo antiquitatis voce ostendendum.

Patres ergo mirè hac in re conspirant, darique jam in nobis liberum arbitrium, seu immunitatem à necessitate, ita constanter asserunt, ut supervacaneum sit eorum testimonia attexere: qui enim unius hæc in re sententiam refert, eadem operâ sententiam refert omnium. Ut tamen ex innumeris pauca depromam: Homo, inquit S. Irenæus, vir ob eximiam in literis & virtute præstantiam, fusumque pro Christo sanguinem, summo semper in honore & æstimatione in Ecclesiâ habitus, Homo rationalis, & secundum hoc Deo similis, liber in arbitrio factus, & suæ potestatis, ipse sibi causa est, ut aliquando quidem frumentum, aliquando palea fiat. Quomodo quæso liber est, ac suæ potestatis, si necessariò ad utrumque feratur. Clariùs hoc idem tradit S. Basilus: *Creatura ita comparata est, inquit, ut virtutis, & divinæ dilectionis præmium*

Par juxta adversarios hominibus & brutis est necessitas.

V. In novo Testamento sapientius habetur dari in hominibus post lapsum Adami libertatem indifferentia.

VI. Nullus libertatem in hominibus esse non videtur in sacris Literis, nisi qui oculos ultrò occludit.

In sententiâ Janfenii appetitus potius dominatur homini, quam homo appetitui.

Frustra in hæc sententiâ Deus à Caino petiit, Cur iratus es?

S. Basilus lib. 1. contra Eunomiâ.

S. Irenæus lib. 4. c. 9.

Nonnulla Patrum pro libertate indifferentia testimonia proferantur.

Patres uno ore affirmant dari jam in nobis libertatem indifferentia, seu à necessitate.

Tomus I.

Justinus
Martyr in
Apologia
ad Senatū.

III.
S. Chryso-
stomus his
verbis: Quoniam
bona atque mala
Deus
posuit in nostrā
potestate, electionis
liberum donavit
arbitrium, & nos
invitos non retinet,
sed volentes
amplectitur. Eodem
planè modo loquitur
Tertullianus: Caterum
nec boni, nec mali
merces jure pensaretur
ei, qui bonus, aut
malus necessitate
inventus fuisset, non
voluntate. Nisi ergo
quis liber sit à
necessitate, nec
pœnā juxta Tertullianum
dignus esse potest.

Tertull. l. 2.
contra
Marcion. cap. 5.

S. Ambrosius
lib. de Jacob
& vitā beatā

IV.
S. Epiphanius
haereti. 16.

S. Hieronymus
ep. 146
ad Damasum.

V.
De Patrum
circa Libertatem
con-
sensu dubi-
tante nemo
potesit.

Magdeburgi-
corum in
Patres petri-
lavin.

I.
Obicit Jan-
senius S. Au-
gustinum
negare Li-
bertatem
indifferen-
tia.

primum sanctificationem habeat, quoniam naturā utitur liberā, ut ad utramlibet possit inclinari, ad electionem scilicet boni & peioris. Eadem mens est Justinus Martyris, qui de bonis hominum operibus loquens, sic habet: Neque quidquam horum laude dignum esset, nisi illi utramque in partem convertere, & quasi flectere se possent.

Eandem veritatem expressè docet S. Chryso- stomus his verbis: Quoniam bona atque mala Deus posuit in nostrā potestate, electionis liberum donavit arbitrium, & nos invitos non retinet, sed volentes amplectitur. Eodem planè modo loquitur Tertullianus: Caterum nec boni, nec mali merces jure pensaretur ei, qui bonus, aut malus necessitate inventus fuisset, non voluntate. Nisi ergo quis liber sit à necessitate, nec pœnā juxta Tertullianum dignus esse potest. Ad idem intentum pulcherrimè S. Ambrosius: Non servilis, inquit, ad obediendum constringimur necessitate, sed voluntate arbitriā, sive ad virtutem propendimus, sive ad culpam inclinamur.

Huc etiam spectat illud S. Epiphanius: Propterea quod possit (homo) peccare, & non peccare, ab aliis peccatorum supplicia sumuntur, alius verò laudem fert rectè factorum. Nec minus clara hac in re est mens S. Hieronymi, qui sic loquitur: Dedit eis liberum arbitrium: dedit mentis propriae libertatem, & ut viveret unusquisque, non ex imperio Dei, sed ex obsequio suo: id est, non ex necessitate, sed ex voluntate, ut virtus haberet locum. Denique S. Hilarius in Psalmum 118. Vnicuique, inquit, ad id quod volet via est proposita, vivendi, & appetendi, atque agendi permittitur libertas: & ob id unusquisque aut pœnā, aut prœmii afficitur electio. Innumera alia sanctorum Patrum, tum Græcorum, tum Latinorum, ad hominis libertatem altruendam testimonia proferre possem, sed hæc ad intentum sufficiunt.

Luce ergo clarius est, uno Patres omnes consensu in hoc conspirare, hominibus scilicet liberum inesse arbitrium, plenumque eos habere sui in ordine ad bonum & malum dominium: & nihil ferme est, quod majore studio & conatu stabilire nituntur, validioribusque firmare argumentis, tanquam totius humanæ & honestæ vitæ basim ac fundamentum. Imò hanc Patrum esse sententiam, Sectarii ipsi agnoscunt, se proinde hac in parte Patribus adversari profitentur. Imò eo temeritatis & audaciæ procedunt Magdeburgici, cum aliis quibusdam, ut hoc nomine acriter Patres reprehendant, acerbèque in eos invchantur, quod in arbitrii libertate, hominisque post Adami lapsum indifferentiā astruendā, stabilisquæ tantopere desudarint. Quæ verò hæc in re S. Augustini mens fuerit, dicetur Sectione sequente.

SECTIO SEPTIMA.

Quæ Divi Augustini circa libertatem indifferentiā, hominisque in naturā lapsā immunitatem, à necessitate fuerit sententia.

I. QUAMVIS aliorum Patrum in hac de libertate controversia auctoritatem non respuat Jansenius, præcipuè tamen ad S. Augustinum provocat, quoniam, inquit, si prælium involvatur, debellatum est, nec tam arma ad conflictum, quam lauræ ad triumphum comparandæ. Objicit itaque, apertissimam S. Augustini doctrinam esse, nullam in nobis post lapsum primi parentis

dari libertatem indifferentiā ad bonum & malum, sed quicquid, sive rectè, sive secus sit, necessariò fieri, vel gratiā ad bene operandum, vel concupiscentiā ad peccandum, & ab intrinseco, & absolute ita determinante, ut penes nos non sit resistere, neminemque in bonis aut malis actibus à necessitate esse immunem. Hæc ille. Huic objectioni à Calvino dudum propositæ, ex cujus scriptis illam, ut plura alia verifimiliter hausit Jansenius, Bellarminus in Præfatione de Libero arbitrio, §. Sed à partibus, his verbis respondet: Omitto, inquit, quòd etiamsi B. Augustinus Calvino faueret, tamen neminem tam iniquum judicem esse oportet, qui unum hominem, quamvis Doctissimum, omnium seculorum Patribus & Doctoribus, totique Ecclesiæ, atque adeo orbis terra consensu anteferret. Quod Bellarminus Calvino, hoc mutato nomine Jansenistæ dictum putent Iprensi.

Secundò tamen dico, certissimum esse, docere S. Augustinum in hominibus post Adami lapsum dari libertatem indifferentiā circa bonum & malum. Hoc imprimis clarissimè probat illud Divi Augustini dictum, quod supra, sectione primā, num. 2. attuli. Si laboriosum est, inquit, omniam dare memoria, hoc brevissimum tene: quacunque ista causa est voluntatis, si non potest ei resisti, sine peccato ei ceditur. Quod idem dictum repetit, & approbat libro de Naturā & Gratiā, cap. 67. quem librum scripsit contra Pelagium: quod indicio est eum in his libris non mutasse sententiam. Libro etiam de verā Religione cap. 14. Si, inquit, necessitate id fecissent, nullo peccati crimine tenerentur. Quod tam clarum esse affirmat, ut nulla Doctorum paucitas, nulla indoctorum turba dissentiat. Item libro primo de actis cum Felice Manich. cap. 4. Habet unusquisque in voluntate, aut eligere quæ bona sunt, & esse arbor bona: aut eligere quæ mala sunt, & esse arbor mala. Tandem ut alia omittam lib. 2. contra Faustum sic scribit: Et nos sub fato stellarum nullius hominis generis sumus, ut liberum arbitrium voluntatis, quo vel bene vel male vivitur, propter justum judicium Dei, ab omni necessitatis vinculo vindicemus. Quid clarius?

Nec existimet quisquam (quod opponunt nonnulli) S. Doctorem in libris contra Pelagianos scriptis mutasse sententiam, quod cum non icessè optimè ostendit Bellarminus lib. 5. de gratiā & libero arbitrio cap. 28. & ex quibusdam S. Augustini testimoniis, quæ hic adducam, clarè constabit. Præter dicta ergo num. præcedente libro de spiritu & literā, cap. 34. ait Misericordiam Dei in omnibus prævenire nos: sed consentire Dei vocationi, vel ab eâ dissentire, propria voluntatis esse. Deinde libro de gratiā & libero arbitrio contra Pelagianos scripto, cap. 2. postquam illud I. Joan. 2. retulisset, Nolite diligere mundum, &c. subjungit: Nempe ubi dicitur, noli hoc, & noli illud: & ubi ad aliquid faciendum, vel non faciendum in divinis mandatis opus voluntatis exigitur, satis liberum demonstratur arbitrium. Libro etiam de naturā & gratiā, cap. 65. cum hoc S. Hieronymi dictum retulisset, Liberi arbitrii nos condidit Deus: nec ad virtutem, nec ad vitia necessitate trahimur: alioquin ubi necessitas est, nec damnatio, nec coronatio est. Illis relatis ea approbat S. Augustinus his verbis: Quis non agnoscat? Quis non toto corde suscipiat? Alia plurima in hanc rem D. Augustini afferre possem testimonia, sed hæc pro instructo sufficient. Videatur Bellarminus citatus, & alii. Appositum verò D. Augustini ad libertatem hominum probandam testimonium ponitur infra, sectione decimā, num. septimo.

SECTIO

Calvino hic
idem dudum
objecit
quod respo-
det Bellar-
minus.

II.
Certum est
S. Augusti-
num docere,
in naturā
Lapsā dari
libertatem
indifferentiā.

S. Augusti-
tom. l. lib. 2.
de Lib. arb.
cap. 14.

III.
In libro con-
tra Pelagia-
nos scripto
non mutavit
S. Augusti-
nus senten-
tiam de Li-
bertate.

Dionysius
nisi de Li-
bertate di-
ctum appro-
bat S. Augu-
stinum.

SECTIO OCTAVA.

Argumenta contra libertatem indifferentie ex Sancto Augustino asserri solita.

I. Obijciunt reprehensos à D. Augustino Pelagianos, quod agnoscerint libertatem indifferentiam.

OBIJCIUNT Jansenius, ut ostendat S. Augustinum in naturâ lapsâ negasse libertatem indifferentiæ ad bonum & malum, objicit, inquam, à Sancto Doctore hoc nomine reprehensos fuisse Pelagianos, quod libertatem definiverint in ordine ad bonum & malum, & contra eos intulisse, Deum secundum hanc eorum libertatis definitionem non esse liberum, cum malum velle, seu peccare non possit. Verba S. Augustini, quæ contra Julianum, unum ex Pelagii sectatoribus, scribens, habet, hic subjiciam, qui ex hoc eorum principio sic contra ipsum & reliquos Pelagianos argumentatur: Liberum non est, nisi quod duo potest velle, id est, bonum & malum. Liber ergo Deus non est, qui malum non potest velle: de quo etiam ipse dixisti, Deus esse nisi justus non potest. Sicine Deum laudas, ut ei auferas libertatem? Hæc S. Augustinus: ex quibus S. Doctoris verbis rem confici putat Jansenius, & veluti partâ victoriâ triumphat.

S. Augustin. lib. 1. Operis imperfecti. II. Hinc D. Augustini argumentationem vel non intellexit Jansenius, vel malâ fide dissimulavit.

Sed nec umbra difficultatis in hoc S. Augustini dicto reperitur: quod proinde vel non intellexit Jansenius, vel malitiosè & subdolè dissimulavit, ut rudibus imponeret. Arguit ergo hoc loco Julianum cum reliquis Pelagianis S. Augustinus, non quod indifferentiam ad bonum & malum seu peccatum statuerent in naturâ lapsâ, sed quod libertatem in genere, seu universalissimè sumptam hoc modo definirent, in quo certissimum est eos errasse, cum ut rectè D. Augustinus, sequeretur Deum non esse liberum, quippe qui peccare non potest. Nec etiam convenit Beatis hæc definitio, hi namque etiam ab omni peccandi potentiâ sunt immunes. Libertas ergo indifferentiæ ut sic, & prout tam Deo, & beatis, quàm viatoribus convenit, latius definiri debet, nempe prout est potestas faciendi aliquid, & non faciendi, & hoc modo, etiam Deo convenit, ipsæ enim liberè mundum condidit, seu ita, ut potuerit eum non condere, & sic de aliis. Perinde ergo hic fecit Julianus cum cæteris Pelagianis, ac Philosophus quispiam faceret, qui animal ut sic definiret esse principium rugiendi, ex quâ definitione rectè inferretur, equum non esse animal. Et sanè mirum est S. Augustinum, qui, ut sectione præcedente vidimus, indifferentiam ad bonum & malum in naturâ lapsâ toties & tam clarè admiserat, etiam in libris contra Pelagianos scriptis, hic sibi & veritati esse oppositum.

Ex Pelagianorum definitione libertatis optime inferret S. Augustinus sequi, Deum non esse liberum.

III. Non erravit Pelagianus si ad meritum requiri dixerint libertatem indifferentiam.

Ex dictis etiam suprâ constat, neque errasse Pelagianos, si nec bonum in merito, nec malum in demerito sine libertate indifferentiæ consistere posse dixerint; hæc enim est communis Patrum sententia, ut suprâ vidimus sectione sextâ & septimâ. Errassent quidem, si ad meritum requiri dixissent libertatem contrarietatis, nempe ut ita quis bonum faciat, ut possit facere malum, seu peccatum, Christus namque mereri potuit, imò plurima illius præstantissimæque de factò fuerunt merita, qui nihilominus non potuit peccare.

IV. Obijciunt S. Augustinum dicere per peccatâ

Secundò objicitur à Luthero, Calvino, & aliis Sectariis, à quibus hanc objectionem accepit, eamque post illos proponit Jansenius: objicitur, inquam, illud D. Augustini in Enchiridio, cap. 30.

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. 1.

ubi sic habet: Libero arbitrio malè utens homo, & se perdidit & ipsum. Nam cum libero peccaretur arbitrio, victore peccato amissum est & liberum arbitrium. Ob quæ Sancti Doctoris verba contendunt citati omnes negare ipsum homines in naturâ lapsâ habere libertatem indifferentiæ.

Sed ut optime Luthero & aliis respondet Bellarminus libro de Grat. & lib. arbitrio, cap. 30. non eo sensu hic à S. Augustino dicitur hominem peccando perdidisse liberum arbitrium quasi illud per peccatum destruxisset, sic enim, cum eodem loco dicat idem S. Doctor hominem peccando perdidisse se, sequeretur eum destruxisse seipsum, quod est manifestè falsum. Dum ergo dicit S. Augustinus hominem per peccatum perdidisse liberum arbitrium, sensus est Adamum peccato illo in paradiso commisso illud & sibi & nobis deteriori loco constituisse; orbatus siquidem homo iustitiâ originali, & gratiâ, singularique Dei protectione, quam in statu innocentie habuit, vehementibus concupiscentiæ motibus, frequentioribusque diaboli tentationibus est obnoxius: ac demum speciali Dei auxilio destitutus, frequenter labitur, & in dæmonis captivitatem ac servitutem redigitur, injectionibusque peccati compedibus ita constrictus tenetur, ut suis, seu liberi arbitrii viribus illas excutere, sequè in pristinam libertatem restituere non possit.

amississe hominem lib. arbitrium.

V. Quid velit S. Augustinus dum dicit hominem peccando perdidisse liberum arbitrium.

Homo specialiter gratia præditus delinens verbis concupiscentie motibus est obnoxius.

Hoc etiam, & nihil aliud intelligit S. Augustinus dum dicit victore peccato amissum esse liberum arbitrium: item hominem per peccatum originale concupiscentiæ dominatum, diabolique captivum eum tenentis tyrannidi esse subiectum, &c. Vult enim animum esse liberum arbitrium, non quia destruitur, sed sicut ea amitti dicuntur, quæ in bello, ab hostibus capiuntur, & in victoris potestatem deveniunt, quod quo pacto libero arbitrio contingat, diximus numero præcedente.

VI. Quo sensu victore peccato amissum est liberum arbitrium.

De libertate ergo à servitute his locis & similibus loquitur S. Augustinus, non de libertate à necessitate, seu de libertate indifferentiæ, hanc namque per Adami peccatum non perisse, sapissimè affirmat, ut vidimus Sectione septima: & præterea libro tertio de libero arbitrio, cap. 1. sic habet: Si naturâ, vel necessitate, motus iste existit, culpabilis esse nullo modo potest. Capite etiam primo ejusdem libri, Quis, inquit, peccat in eo, quod nullo modo cavere potest. Ad hujus etiam rei confirmationem facit pulcherrimum illud D. Prosperi libro primo de vocatione gentium, cap. 8. dictum: Nec quia spiritu Dei agitur homo, ideo se putet liberum arbitrium non habere: quod ne tunc quidem perdidit, quando diabolo voluntate se dedit: à quo judicium voluntatis depravatum est, non ablatum. Quod ergo non interfectum est per vulnerantem, non tollitur per medentem. Hæc S. Prosper: qui, si quis alius, D. Augustini mentem assequi potuit, cum & eodem cum eo tempore vixerit, & illius discipulus fuerit, acerrimusque doctrinæ ejus defensor. Ex quibus S. Prosperi verbis duo contra Jansenium habentur, nimirum, & non dari gratiam illam necessitantem, quam ipse ad omne opus bonum requiri affirmat, & immunitatem à necessitate, seu libertatem indifferentiæ ad bonum & malum, per peccatum primi parentis non esse amissam.

VII. Non de libertate à necessitate, sed à servitute his locis loquitur S. Augustinus.

Pulcherrimum S. Prosperi pro libertate indifferentia dictum.

Alia quædam ad errorem sumum probandum, ex S. Augustino affert Jansenius, sed quæ ex iis, quæ hic dicta sunt, facile solvuntur: luce enim clarius est S. Augustinum libertatem indifferentiæ, de qua jam loquimur, in natura lapsâ non negasse: Videatur Bellarminus lib. 5. de Gratia & libero arbitrio,

VIII. Levia quædam ex S. Augustino allata, facile ex dictis solvuntur.

arbitrio, cap. 30. ubi hæreticos idem cum Janfenio circa Divi Augustini hac in re mentem contententes nervosè refutat.

IX. Quo pacto dicat S. Augustinus hominem peccare, dum non potest resistere cupiditati.

IX. Quando verò interdum S. Augustinus asserit hominem, qui urgenti cupiditati resistere non potest, peccare nihilominus, idque ita peccatum esse, ut etiam sit pœna peccati: solum vult S. Doctor hominem per Adami lapsum adeo imbecillum esse factum, ut sine gratiæ præsidio, vehementi tentationi resistere nequeat: nihilominus, cum Deus paratus semper sit ad opem ei & auxilium, seu gratiam præstandam, hanc si non petat, suâ culpâ non petit, ad gratiam quippe petendam nulli deest gratia, imò nec ad quodcunque peccatum vitandum, ut postea ostendam. Adde impotentiam hanc ad non peccandum, sicque homines, etiam in pura natura haberent libertatem indifferentiæ, seu potentiam physicam ad non peccandum.

X. Aliorū Patrum de libertate indifferentia sententia declarata est supra, Sect. 6.

X. Alios etiam præter S. Augustinum ex Sanctis Patribus ad hunc errorem, homines scilicet per lapsum primi parentis indifferentiam ad bonum & malum perdidisse, probandum affert Janfenius: sed frustra; tam clarè enim hac in re loquuntur Patres, tum Græci, tum Latini, de quorum dicta retulimus supra sectione sexta, ut de eorum mente nullus relictus sit ambigendi locus, nec quisquam, nisi animi gratia, quid in hoc puncto senserint, dubitare possit.

SECTIO NONA.

Libertatem ad bonum & malum in hominibus dari, ex antiquis Philosophis ostenditur.

I. Quid Philosophi de libertate senserint, non inusulter inquiruntur.

I. QUAMVIS apertè adeo libertatem indifferentiæ in hominibus reperiri ex dictis constet, ut nullus nisi planè perversissimus inficias ire possit: ut tamen res hæc magis innotescat, quid multis retro sæculis de libertate hominis Philosophi solo naturæ ductu senserint, hic ascribam, ut qui hoc tempore in libero arbitrio negando adeo sunt pertinaces, hunc suum errorem a Philosophis, omni fidei lumine destituti, priùs confutatum videant, quàm natum.

II. Quatuor præcipua Philosophorum secta.

II. Florentibus ergo quondam Athenis, quatuor præ reliquis ibidem eminebant Philosophorum sectæ, Academicæ, Peripateticæ, Stoicæ, & Cynicæ, quos cuncti veluti viros eximios, doctrinæque & sapientiæ præstantes intuebantur. Hi, licet in variis non leviter dissiderent, acerrimæque, ferventibus ut sit calore Philosophico animis, inter se disceptarent, dum quisque suæ tueri dignitatem scholæ exsultationemque pro viribus contenderet; circa hominis tamen libertatem, ne minima inter ipsos reperiebatur opinionum discrepantia, sed in eâ astruendâ firmandaque omnes maximè erant & sibi & veritati concordēs.

III. Hominis libertatem cum Academicis defendit Plato.

III. Hinc Academicorum Princeps Plato liberum hominis arbitrium, potestatemque se in utramque partem pro libito inspicendi, bonumque & malum amplectendi defendit. Quare de homine dicitur sic scribit: Liber, inquit, est animus, ejusque in potestate, ut agat vel non agat relinquitur, neque ullâ cogitur necessitate. Magistrum suum sequuntur Pleusippus, Xenocrates, Polemon, Crates Atheniensis, Crantor, Carneades, & alii.

Hanc verò conclusionem, homines scilicet esse ad bonè vel malè operandum liberos, & ab omni necessitatis vinculo immunes, multò adhuc apertius tradit, variisque adductis rationibus demonstrat Aristoteles, tum libro Metaphysicorum nono, tum alibi. In libris verò Ethicorum hanc veritatem, hominem scilicet in suis operationibus esse liberum, statuit tanquam totius honestæ, atque ad virtutis normam exigendæ vitæ fundamentum, laudisque omnis & vituperii fontem ac radicem. Inter alia autem hæc habet: In nostrâ potestate est, ut frugi simus, aut nequam. Imò tam clarum Aristoteli videbatur, hominem sui juris esse, ut cum hæc duo, humanæ scilicet voluntatis in agendo indifferentiam, & Dei præscientiam inter se conciliare non posset, futurorum potius cognitionem in Deo negare elegerit, quàm hominem in operando esse liberum. Quem etiam hac in parte secutus Cicero, à Deo similiter actionum nostrarum scientiam sustulit, ne quidquam officeret libertati: de quo proinde S. Augustinus, Ut homines, inquit, liberos faceret, fecit sacrilegos: utpote qui Deum maximâ perfectione per summum scelus spoliaret. Aristotelem ducem suum sequuntur Peripatetici, Theophrastus, Strato, Lycon, Demetrius Phalæreus, Heraclides, & alii.

IV. Eandem in libertate cum Peripateticis tradit Aristoteles.

S. August. l. 1. de Civ. Dei, cap. 5.

V. Zeno cum Stoicis homines imperantibus turbat à necessitate immunes.

Zenoni pro negantibus libertatem remedium.

VI. Libertatem ad bonum & malum in hominibus defendit Cynici.

Dicitur Diogenem suum iuri dari Magistrum.

Nec in eadem astruendâ, stabiliendaque veritate minus seduli fuerunt cum Zenone Stoici, quicquid fati cætera subjecerent, & secretâ quadam vi agi omnia assererent; hominum tamen inde voluntates eximebant, easque in operando liberas omnino statuebant, & expeditas. Hinc scitum illud de Zenone fertur: servum is in furto deprehensum fuisse exceptit; hic, cum excusationis loco necessitatem obtenderet, deceretque fatale sibi fuisse furari; & cædi, inquit Zeno, multoque eum acrius exceptit, ut stoliditatem illam ab eo verberibus expelleret: hoc factò indicans, fatuum hunc errorem sustibus potius, quàm argumentis esse confutandum. Zenoni in hominis libertate astruendâ assentiantur illius Sectatores, Cleanthes, Chryssippus, & alii.

Cynici denique cum Principe suo Antisthene hominum in operando libertatem defendebant, in eoque toti erant, ut tum cohortando, tum redarguendo, tum maximè vitam supra communem, non reliquorum tantum hominum, sed etiam Philosophorum vivendi rationem instituendo, alios miris illis exemplis ad se ex parte imitandum, virtutemque in inferiori saltem gradu exercendam inducerent. Hinc Diogenes vitam in summâ asperitate, rerumque omnium indigentia transigebat, ut homines ad mediocritatem saltem aliquam, divitiisque ac deliciis moderate utendum pertraheret; dicere solitus se Chori magistrum imitari, illi enim, inquit, tonum excedunt, ut alii congruum tonum accipiant: sic ipse durum ac rigidum vivendi genus amplexus est, vehementerque illo, ut ita dicam, tono præcinuit, ut alii moderatum inde tonum sumerent, & velut Echo quædam Philosophi, fractis saltem ei vocibus responderent, modumque in utendo mundi commodis aliquem servarent. Ad hæc autem omnia velut fundamentum requirebant in hominibus libertatem, per quam nimirum ea quæ suadebantur amplecti possent: frustra etenim ad quempiam in re aliqua imitandum invitatur ii, qui id, ad quod invitatur, præstare nequeunt. Ut ergo ceteri Philosophi suos duces, ita Antisthenem in voluntatis humanæ libertate tuenda secuti sunt Cynici, Diogenes, Crates Thebanus, Metrocles, Menippus, Menedemus, & alii.

Hanc

VII. *Dicitur De-
mocris cir-
ca arbitrii
libertatem.*

Hanc itaque Philosophorum de libertate homi-
num in operando sententiam concludam pulcher-
rime Democriti Philosophi dicto: *Si, inquit,
corpus animum in jus vocaret, haudquaquam futurum
esset, ut ille numeris male administrati crimen effugeret:
animus quippe in corpore velut in presidio collocatus est,
& tamen plerumque mala corpori ab animo veniunt, quae
nihilominus is arbitrii potestate vitare potuisset.* Haec
Democritus. Neque negat Calvinus cum suis Phi-
losophos passim liberum hominis arbitrium pro-
pugnasse eorum tamen hac in re sententiam non
magnopere curandam asserunt sectarii: nec mirum,
qui enim Sanctos Ecclesiae Patres, ut supra vidi-
mus, hominis libertatem astruentes exhiberunt,
quid mirum si explodant Philosophos?

VIII. *Libertatem
indifferentia,
quasi Aristo-
telicam re-
jicit Lanse-
nius.*

Calvinum, ut in aliis plurimis, ita & in hoc se-
cutus Jansenius fateatur libertatem indifferentiae ab
Aristotele & Philosophis defensam fuisse, & vel
hoc nomine rejiciendam pronunciat, quod à Phi-
losophis sit derivata: eam proinde quasi per con-
temptum Aristotelicam, & Philosophicam appel-
lat. At parum sanè prudentet; nec enim ideo pe-
jor est ea libertatis acceptio, quod à Philosophis
usurpetur, sed plurius potius faciendae, nec parum
inde ei accrescit momenti. Cum namque à tot vi-
ris, omni fidei lumine destitutis, communi con-
sensu tradatur, signum est, vel ipso naturae lumine
omnibus insitum esse, voluntatem nostram nullo
necessitatis vinculo constrictam teneri, sed in agen-
do sui juris esse, posseque se in quamcunque velit
partem suo arbitrato inflectere. Si autem propte-
rea rejiciendam censet Jansenius libertatem indif-
ferentiae, quod ab Aristotele doceatur, eadem
opera neget animal rationale esse definitionem ho-
minis, cum ab Aristotele similiter tradatur, dicat-
que Jansenius esse hominem Philosophicum.

Lumine na-
turae notum
est dari in
hominibus
libertatem
indifferentia.

IX. *Duo in ho-
mine distin-
guenda, na-
turae, & gra-
tia.*

Duo itaque in homine distinguunt hodie Theo-
logi, & ante eos distinxerunt Sancti Patres, *Natu-
ram* scilicet & *Gratiam*, quidque illa sine hac praes-
tare possit, quid non possit, & quo pacto gratia
naturam perficiat, accuratè inquisiverunt. Ad ea
ergo, quae naturae vires per se praestare possunt,
cognoscenda, quid merè naturale cum sint, non
inutilis est antiquorum Philosophorum industria,
utpote qui, & praesentis erant ingenio, & totam
vitam in hujuscemodi rerum peruestigatione po-
nentes, eximiam earum notitiam sunt adepti, praes-
ertim Aristoteles, ob singularem naturalium re-
rum scientiam, naturae à secretis dictus: de quo
proinde meritò affirmari posset, à nullo homi-
num in hoc genere sciri, quod Aristoteles nesciret.

Ad quid de-
serviat Phi-
losophorum
antiquorum
luctio.

X. *Qua tractat
Philosophi
sunt Theo-
logo utilissima*

Non ergo inutiliter quae hi circa voluntatem
hominis observarunt, à Theologis usurpantur, ut
naturae imbecillitate, ac mutabilitate perspecta,
quanta gratiae praesentia, quanta ejus, ad bene
congruè ad salutis adeptionem operandam, sit
necessitas dignoscatur; quo pacto, inquam, natura
ex se nihil, omnia possit in eo qui illam confortat.
Nullus proinde vitio cuiquam vertendum jure ex-
istimaverit, si haec interdum Theologicis Disputa-
tionibus inserat. Neque id unquam improbarunt
Sancti Patres, quamvis in Sophisticam, inanesque
quorundam cavillationes nonnunquam invehantur.
Nec existimet quisquam, haec Theologiam, sacrae-
que scientiae majestatem dedecere, illius enim po-
tius dignitatem augent, dum Philosophiam ancil-
lari ei quodammodo, obsequiumque veluti quod-
dam, & famulatum praestare ostendunt. Tandem
quaedam ex profanis scriptoribus decerpta, ad tra-
ctatus de rebus sacris ornandos illustrandosque af-

Philosophi-
cus discipli-
nas non im-
probarunt
sancti Pa-
tres.

sumere, est quasi ex spoliis Aegyptiorum aedificare
templum Deo viventi.

SECTIO DECIMA.

Nationum omnium consensu osten-
ditur homines esse in agendo
liberos.

DIVINI imprimis Verbi Conciliorumque te-
stimonis, Patrum insuper, Orbis lumi-
num auctoritate, Philosophorum denique id uno
ore asserentium dictis ostendi, dari in hominibus
libertatem, integramque cuique in operando esse,
in quam se cunquē velit partem inflectere.
Nunc aetates omnes ac nationes obeamus,
videbimusque mirā cunctas in hoc consensione
conspirasse, ipsiusque adeo naturae hanc vo-
cem esse; ut, quisquis obloquitur, naturae se
obloqui intelligat, suamque vocem illius voci an-
teponere.

I. *Sacrarum
Litterarum,
Conciliorum,
Patrum, ac
Philosopho-
rum aucto-
ritate osten-
sum est dari
libertatem.*

Quid ergo aliud probat communis illa Univer-
si totius consuetudo, qua Urbs omnis ac Respu-
blica, & quivis hominum coetus, aliquem semper
eligit, qui ceteris cum potestate praesit, suaque
auctoritate ceteros in officio, & intra aequi re-
ctique fines contineat: cui alios etiam adjungi
mos est, quorum operā, ubi res ita postulat, in
deliberationibus utatur, communicūque consilio
quid factū opus sit decernant: quid, inquam,
hoc aliud probat, quam homines sui juris esse,
& in agendo liberos. Ad quid enim Magistratus,
virique in dignitate constituti, si nec penes ipsos
sit, quae publicè civium bono expedire judicant,
praecipere, nec penes subditos parere, & quae ju-
bentur exequi, sed necessitate nescio quā agantur
potius homines, quam agant, & in opus quod-
cunque praecipites ruant. Ad quid etiam tot deli-
berationes & consilia, maturaque inter res varias
aestimatio, si integrum homini non sit, quod om-
nibus perpensis optimum factū judicat, quodque
ad finis intenti adeptionem conducere censet, Aristoteles
eligere. Quare Aristoteles inanem iis de rebus
deliberationem esse docet, quae necessariò eve-
niunt; consultationemque, ad electionem tantum
liberam asserit requiri.

II. *Communi
Orbis con-
suetudine
ostenditur
hominem esse
liberum.*

Sublatā li-
bertate in-
anes sunt de-
liberationes
& consilia.

Aristoteles
Ethicor.
cap. 5.

Homini insuper libertatem non minus aperte
ostendit mos ille, qui omni semper aetate viguit,
quo scilicet cuncta per Orbem nationes, tum
adhortationibus, tum etiam praemiis homines ad
virtutem, & praclarissima quaeque, admotis veluti
calcaribus incitabant. Jam verò, ad quid tot ad
virtutem stimuli, tot ad res maximas honestissi-
masque incitamenta, si libera hominibus potestas
non sit, vel illam, vel haec amplectendi. Sanè,
frustra Praeceptor in Scholā discipulos ad literas
& pietatem; frustra in Templo Concionator popu-
lum ad morum emendationem; frustra Orator
in foro vel curiā Judices ad mansuetudinem &
clementiam; denique frustra Imperator in acie
milites ad manus strenuè cum hoste conferendas,
victoriamque reportandam hortatur, si in ho-
rum potestate non sit ea, ad quae incitantur, per-
ficere, & dictis obsecundare. Frustra, inquam,
haec omnia sunt, si hominibus non sit libertas:
surdo enim canit, qui consilio, variisque ad-
ductis rationibus ad id aliquem impellere ni-
titur, ad quod praestandum non habet facul-
tatem.

III. *Ex praemiis
propositis
arguitur
in homini-
bus libertas.*

Frustra sunt
adhortatio-
nes, si non
sit libertas.

IV.
Ex poenis male agentibus infligitur libertati.

Deinde, Libertatem seu vim agendi pro libito & non agendi, nobis inesse, clarè e contrario demonstratur ex poenis & suppliciis ob scelera hominibus infligi solitis, quæ injustissimè planè forent, si flagitia, non ex liberâ voluntatis electione, sed necessariò fierent, ita ut in facientis potestate non sit ab eorum se perpetratione cohibere. Hoc idem ostendunt laus & commendatio ex bonis, dedecus & vituperium ex malis operationibus precedentia: hæc, inquam, apertè indicant, operationes hæc, non ex necessitate, sed ex liberâ voluntatis determinatione præstari.

V.
In actionibus civilibus cõcedit aliquis libertatem, negant in sacris.

Hæc meo iudicio evidenter adeo hominis libertatem demonstrant, eumque in operando sui juris esse, ut nullus sanæ mentis de eâ dubitare possit. Quare fatentur tandem nonnulli, respectu illarum actionum, quibus Magistratui, ac Legislatori civili obtemperatur, liberum hominibus inesse arbitrium, plenamque operandi, & ab omni se operatione cohibendi facultatem, idque ex poenis convinci aiunt, legum transgressoribus statutis; quæ, inquit, salvâ æquitate infligi iis non possent, nisi ita leges violarent, ut in eorum potestate esset easdem servare, & opera per quæ violantur omittere. Ad illas itaque solummodo actiones hi libertatem negant, quæ ad æternæ vitæ vel acquisitionem, vel amissionem pertinent.

VI.
Sola libera actiones, præveni ac poena sunt meritoria.

At quis non videt, quàm parum hæc rationi sint consentanea? Opera nimirum, quæ non ex liberâ electione procedunt, sed ad quæ necessariò homines, & impetu quodam ac pondere rapiuntur, nullius ponderis sunt ad exiguum illud præmium, quo homines ab hominibus donantur, nec sufficientem ad hoc habent honestatem, & habebunt ad immensum illud gloriæ pondus, quod à

summo Legislatore Deo, præmii loco conferretur, cuius comparatione nihil censeri debet, quicquid à mortalibus tribui potest? Item nullum ab hominibus perpetratum facinus, nisi ex pleno & libero animi consensu, secundum hos meretur supplicium temporale, merebiturne ergo æternum, gravissimosque illos cruciatus, quorum acerbitas tanta est, ut respectu eorum poena omnis temporalis, umbra tantum quædam jure censeri possit. Hæc sanè ita sunt ab omni ratione aliena, ut nullus sibi unquam persuaserit ea ferri à quoquam mentis compote affirmari. Latius rem hanc prosecutus sum in Prometheo Christiano Disp. 13. c. 3. ubi moralibus argumentis humanæ voluntatis libertatem fufius ostendi.

Foram considerat libertatem nonnulli.

Concludo itaque pulcherrimo Divi Augustini dicto, quod & ad illud de quo hic peculiariter agimus, & universim ad libertatem indifferentiæ in hominibus ostendendam, longè est appositissimum: perque id S. Doctor in Manichæis, omnes libertatis humanæ impugnatores nervosè exagitat. Libro ergo de Fide contra Manichæ. cap. 9. & 10. sic loquitur: Peccatum, inquit, sit ab animâ rationali, cui liberum voluntatis arbitrium est: & poena infligitur justitiâ Dei, quæ nihil facit injuste. Adversus hæc, solitâ cecitate latrant Manichæi, & cum convincuntur naturam non esse malam, sed in potestate esse hominis facere bene aut malè, dicunt non esse anime liberam voluntatem, & non vident cecitatem suam. Quis enim non clamet stultum esse, præcepta dare ei, cui liberum non est, quod præcipitur facere; & iniquum esse eum damnare, cui non fuit potestas iussa complere. Hac ergo clarissimâ tanti Doctoris sententiâ, huic de libertate tractatui finem imponam.

VII.
Libertatem impugnat, res nervosè confutat S. Augustinus.

Libertate destituitur frustradatur præcepta & injurè puniunt.

